

IMPACTUL CRIZEI REFUGIAȚILOR ASUPRA PIETEI FORȚEI DE MUNCĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA: INTEGRARE SOCIALĂ ȘI PROVOCĂRI ECONOMICE

Boris COREȚCHI, conferențiar universitar, doctor în științe economice

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-8841-4838>

Universitatea de Stat din Moldova, str. Alexei Mateevici 60, Chișinău, Republica Moldova

boris.coretchi@usm.md

Adnotare. Scopul cercetării constă în evaluarea impactului crizei refugiaților asupra pieței forței de muncă din Republica Moldova și în analiza eficienței politicilor de integrare, evidențiind provocările și oportunitățile pentru a formula recomandări menite să sprijine o piață a muncii rezilientă și incluzivă. Metodologie: Studiul utilizează metode statistice și comparative bazate pe date oficiale, sintetizate în tabele și grafice, pentru a evalua accesul refugiaților la educație, sănătate mintală și piața muncii în Republica Moldova, formulând concluzii și recomandări pentru politici de integrare sustenabilă. În concluzii sunt redate progresele realizate în integrarea refugiaților în Republica Moldova, reflectate prin creșterea accesului la educație, sănătate mintală și piața muncii, dar subliniază și provocările economice și sociale persistente, care necesită măsuri suplimentare pentru o integrare completă și sustenabilă. Originalitatea cercetării constă în analiza integrată a accesului refugiaților la educație, sănătate mintală și piața muncii în Republica Moldova, oferind o perspectivă complexă și specifică asupra dinamicii integrării într-un context regional insuficient explorat.

Cuvinte-cheie: educație, refugiați, piața muncii, politici publice, sănătate mintală, strategie de integrare.

Abstract. The purpose of this research is to evaluate the impact of the refugee crisis on the labor market in the Republic of Moldova and to analyze the effectiveness of integration policies, highlighting both challenges and opportunities to formulate recommendations aimed at supporting a resilient and inclusive labor market. Methodology: The study employs statistical and comparative methods based on official data, synthesized in tables and graphs, to assess refugees' access to education, mental health services, and the labor market in the Republic of Moldova. It formulates conclusions and recommendations for sustainable integration policies. In conclusion, highlight the progress made in integrating refugees in the Republic of Moldova, as reflected by increased access to education, mental health services, and the labor market. However, they also underscore the persistent economic and social challenges that require additional measures for achieving full and sustainable integration. The originality of the research lies in its integrated analysis of refugees' access to education, mental health, and the labor market in the Republic of Moldova, providing a complex and region-specific perspective on the dynamics of integration in an underexplored regional context.

Keywords: education, refugees, labor market, public policies, mental health, integration strategy.

INTRODUCERE

Criza refugiaților a generat transformări profunde în dinamica pieței forței de muncă din diverse țări, inclusiv în Republica Moldova. Migrația forțată impune provocări structurale economiei naționale, punând presiune asupra sistemelor de asistență socială și expunând deficiențele pieței muncii locale. Totodată, acest fenomen creează oportunități de dezvoltare economică, prin potențiala integrare a refugiaților ca forță de muncă suplimentară, capabilă să contribuie la diversificarea competențelor și la ameliorarea deficitului de muncitori în anumite sectoare.

Procesul de integrare socială și economică a refugiaților este complex și necesită o abordare multidimensională, incluzând politici publice eficiente, colaborarea cu organizațiile internaționale și implicarea comunităților locale. Lucrarea de față examinează impactul crizei refugiaților asupra pieței forței de muncă din Republica Moldova, concentrându-se pe provocările de ordin economic și pe strategiile de integrare socială care pot contribui la o adaptare eficientă a refugiaților în contextul local.

Pentru realizarea acestui studiu și prezentarea rezultatelor, s-au folosit diverse materiale și metode, incluzând date statistice oficiale de la Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Sănătății și Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă [1-3]. Aceste date au oferit o bază solidă pentru evaluarea accesului refugiaților la educație, sănătate mintală și piața muncii în perioada 2021-2023.

Metodele de analiză și sinteză au fost utilizate pentru a identifica tendințele și factorii determinanți ai procesului de integrare. Metoda comparațiilor, aplicată atât în termeni absoluți, cât și relativi, a permis evidențierea variațiilor specifice fiecărui domeniu. Rezultatele au fost sintetizate și prezentate prin tabele și grafice, oferind o perspectivă detaliată asupra evoluției accesului refugiaților la resurse esențiale și contribuind la formularea concluziilor privind integrarea sustenabilă a acestora în societate.

În ultimii ani, piața forței de muncă din Republica Moldova a trecut prin schimbări semnificative, influențate de condițiile economice și de criza refugiaților din regiune. În perioada 2021-2023, au avut loc variații importante în numărul de persoane angajate și în rata șomajului, ilustrând atât eforturile de integrare a refugiaților, cât și provocările întâmpinate în absorbția completă a acestora în diverse sectoare economice.

Acest studiu analizează dinamica ofertei și cererii de forță de muncă pe fundalul acestor schimbări, oferind o perspectivă asupra modului în care economia Republicii Moldova a fost afectată și adaptată pentru a susține atât forța de muncă internă, cât și pe cea suplimentară, reprezentată de refugiați.

Tabelul 1. Evoluția forței de muncă și a ratei șomajului în Republica Moldova, 2021-2023

Anul de referință	Forța de muncă (mii persoane)	Populația ocupată (mii persoane)	Rata de ocupare (%)	Rata șomajului (%)
2021	874	842,6	41,2	3,6
2022	854,2	828,5	40,1	3,1
2023	916,1	865,3	44,5	4,6

Sursa: elaborat de autor în baza sursei [3].

Analizând perioada 2021-2023, putem observa că piața forței de muncă din Republica Moldova a prezentat schimbări notabile, reflectând adaptarea pieței la influxul de refugiați și la condițiile economice locale. În primii ani ai intervalului, între 2021 și 2022, forța de muncă a fost relativ stabilă, în jurul valorii de 854 mii persoane, cu o rată a ocupării de aproximativ 40% [4]. În 2023, forța de muncă a crescut semnificativ la 916 mii persoane, iar rata de ocupare a urcat la 44,5%. Aceasta sugerează o absorbție parțială a refugiaților în economia locală, însă rata șomajului a crescut la 4,6%, indicând că integrarea completă a acestei forțe de muncă suplimentare rămâne o provocare.

Analizând evoluția salariilor în Republica Moldova în perioada 2021-2023, putem menționa că se evidențiază o creștere constantă a salariului mediu brut lunar, un indicator esențial al stabilității și atractivității economice a pieței muncii. Această tendință ascendentă a veniturilor salariale nu doar că poate contribui la îmbunătățirea nivelului de trai pentru populația locală, dar poate și să faciliteze integrarea refugiaților în economia națională.

Creșterea salariilor reprezintă, de asemenea, un semn de redresare economică post-criză, susținând astfel un climat economic mai favorabil pentru toți angajații din Republica Moldova[5].

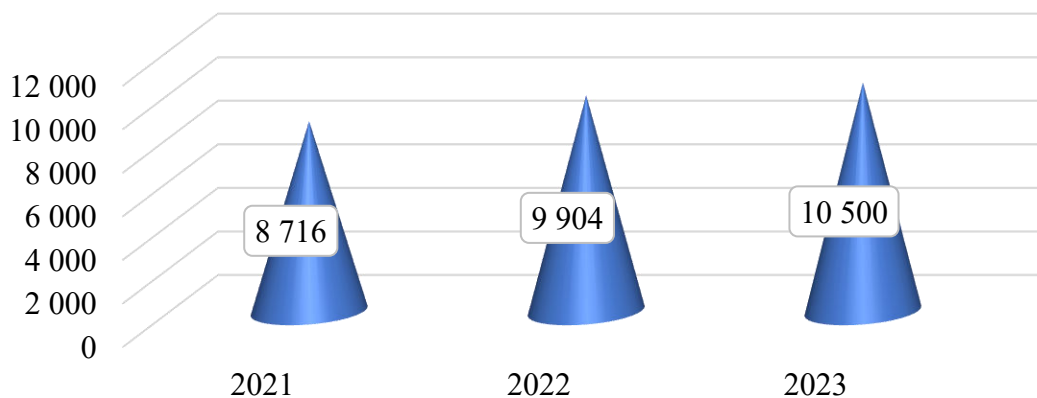

Figura 1. Dinamica câștigului salariului mediu brut lunar în Republica Moldova, lei
Sursa: elaborată de autor în baza sursei [5].

Salariul mediu lunar brut a înregistrat o tendință de creștere constantă în perioada analizată, de la 8.716 lei în 2021 la 10.500 lei în 2023, ceea ce poate contribui la atractivitatea pieței muncii pentru refugiați și la îmbunătățirea nivelului de trai. Această creștere salarială reflectă o evoluție pozitivă a veniturilor și poate susține integrarea economică a noii forțe de muncă.

În figura ce urmează, este reprezentată evoluția Produsului Intern Brut (PIB) și a ratei de creștere economică în Republica Moldova a perioadei 2021-2023, care reflectă variațiile ritmului de redresare economică în contextul crizei sanitare globale și al provocărilor regionale [6].

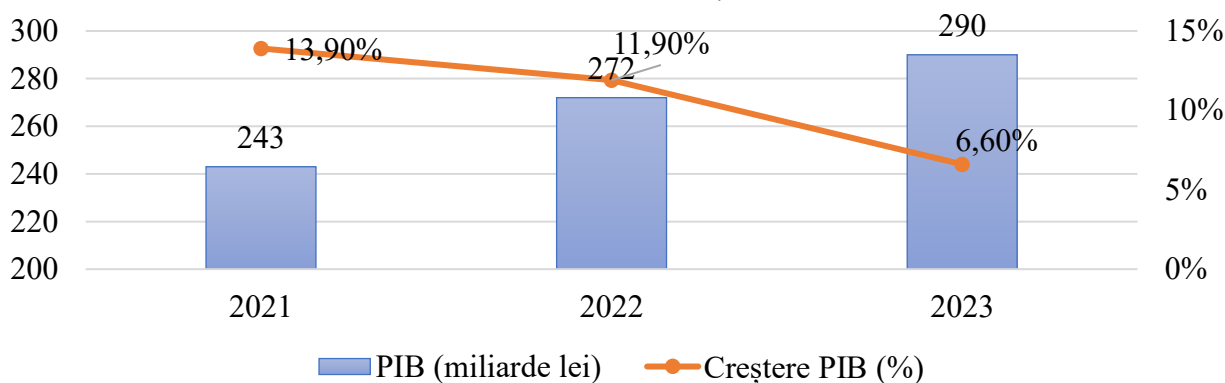

Figura 2. Evoluția Produsului Intern Brut și a ratei de creștere economică în Republica Moldova, 2021-2023

Sursa: elaborată de autor în baza sursei [6].

Analizând PIB-ul Republicii Moldova, putem menționa că înregistrează o creștere constantă în perioada 2021-2023, însoțită însă de o reducere progresivă a ritmului de creștere anual, ceea ce ne demonstrează că PIB-ul s-a majorat de la 243 miliarde lei în 2021 la 290 miliarde lei în 2023. Totuși, rata de creștere economică a scăzut treptat, de la 13,9% în 2021 la 11,9% în 2022, ajungând la 6,6% în 2023. Această tendință de încetinire a creșterii economice indică o expansiune moderată, sugerând o redresare economică parțială după crizele regionale și globale recente. Factori atât structurali, cât și conjuncturali contribuie la limitarea ritmului de creștere, ceea ce ridică provocări în menținerea stabilității și sustenabilității economice pe termen lung.

Pentru a înțelege mai bine impactul acestei creșteri asupra structurilor sociale și a provocărilor de integrare, analiza evoluției numărului de refugiați și solicitanți de azil din Republica Moldova în perioada 2021-2023 devine esențială, subliniind presiunile suplimentare asupra serviciilor sociale și nevoia de adaptare a comunităților gazdă [7].

Analizând evoluția numărului de refugiați înregistrați și a solicitanților de azil în Republica Moldova, perioada 2021-2023, evidențind o creștere semnificativă a acestor categorii de persoane în contextul crizelor regionale. Numărul refugiaților a înregistrat o creștere masivă, de la 1.890 în 2021 la 110.000 în 2023, iar numărul solicitanților de azil a crescut de la 1.385 în 2021 la 2.147 în 2023 [9].

Tabelul 2. Numărul de refugiați înregistrați și a solicitanților de azil în Republica Moldova

Anul de referință	Număr refugiați înregistrați	Număr solicitanți de azil
2021	1.890	1.385
2022	101.835	947
2023	110.000	2.147

Sursa: elaborat de autor în baza sursei UNHCR Moldova, [8].

Această creștere subliniază necesitatea unor programe extinse de integrare socială pentru a facilita adaptarea refugiaților și a reduce eventualele tensiuni în comunitățile gazdă. Crearea unor strategii de sensibilizare și sprijin social poate contribui la acceptarea acestora și la integrarea lor eficientă în societate.

Un alt indicator de impact major este reflectarea evoluției accesului refugiaților la educație, sănătate mintală și piața muncii în Republica Moldova în perioada 2021-2023 oferă o imagine de ansamblu asupra efectelor pozitive ale politicilor de integrare implementate. Datele privind abaterile absolute și relative din fiecare domeniu subliniază progresele semnificative obținute, demonstrând impactul acestor măsuri asupra incluziunii sociale și economice a refugiaților, așa cum se poate observa în tabelul de mai jos.

Tabelul 3. Accesul refugiaților la educație, sănătate mintală și piața muncii în Republica Moldova, 2021-2023

Domeniul	Indicator	2021	2022	2023	Abatere Absolută 2023 față de:		Abatere relativă 2023 față de: (%)	
					2021	2022	2021	2022
Educație	Refugiați înscriși în educație	150	2.500	3.200	3.050	700	de 21 ori	28
Sănătate	Beneficiari servicii de sănătate mintală	100	1.200	1.500	1.400	300	de 14 ori	25
Piața muncii	Refugiați angajați legal	50	500	700	650	200	de 13 ori	40

Sursa: elaborat de autor în baza sursei [1,2, 10].

Analizând evoluția accesului refugiaților la educație, sănătate mintală și piața muncii în perioada 2021-2023, putem menționa că relevă o creștere semnificativă în toate cele trei domenii, subliniind impactul pozitiv al politicilor de integrare implementate.

În domeniul educației, se observă o creștere absolută de 3.050 de refugiați înscriși în instituțiile de învățământ în 2023 comparativ cu 2021, ceea ce echivalează cu o creștere relativă de 2033%. Față de 2022, creșterea este de 28%, indicând un progres susținut în accesul la educație pentru refugiați. Acest fenomen sugerează o integrare socială îmbunătățită, favorizată de politici educaționale incluzive [11].

În domeniul sănătății mintale, numărul refugiaților beneficiari de servicii de sănătate mintală a crescut cu 1.400 de persoane în 2023 față de 2021, reprezentând o creștere relativă de 1400%. Comparativ cu 2022, creșterea de 25% reflectă o recunoaștere crescută a nevoii de sprijin psihologic pentru această categorie de populație, sugerând consolidarea capacităților de furnizare a serviciilor de sănătate mintală.

În ceea ce privește piața muncii, numărul refugiaților angajați legal a crescut cu 650 de persoane în 2023 față de 2021, ceea ce corespunde unei creșteri relative de 1300%. Comparativ cu 2022, creșterea de 40% semnalează o integrare economică progresivă, susținută probabil de politici active de ocupare și incluziune pe piața muncii [12].

Evoluțiile pozitive în accesul refugiaților la educație, sănătate mintală și piața muncii indică eficacitatea inițiativelor de integrare și adaptare la nevoile acestei populații vulnerabile. Cu toate acestea, pentru a menține și amplifica aceste progrese, este esențială continuarea alocării de resurse financiare și logistice. O astfel de abordare ar contribui la crearea unui mediu favorabil integrării pe termen lung, asigurând o participare activă și sustenabilă a refugiaților în societate și economie.

CONCLUZII

Analiza evoluției accesului refugiaților la educație, sănătate mintală și piața muncii în Republica Moldova în perioada 2021-2023 evidențiază progrese semnificative în procesul de integrare, dar subliniază și provocările care persistă în gestionarea efectivă a acestei dinamici complexe.

- Creșterea accesului refugiaților la educație, sănătate mintală și piața muncii în perioada 2021-2023 reflectă eficiența politicilor de integrare din Republica Moldova, susținând o incluziune progresivă în viața economică și socială a țării.
- Creșterea ratei de ocupare și a numărului refugiaților angajați legal indică o integrare economică parțială, însă rata șomajului în creștere subliniază nevoia de programe suplimentare pentru integrarea completă a refugiaților pe piața muncii.
- Creșterea numărului de refugiați a exercitat o presiune crescută asupra sistemelor de asistență socială și sănătate mintală, evidențiind necesitatea unei infrastructuri de sprijin mai puternice pentru integrarea efectivă în comunitățile gazdă.
- Creșterea constantă a salariului mediu lunar brut poate atrage forță de muncă suplimentară, dar încetinirea ritmului de creștere economică în 2023 sugerează provocări în menținerea unui mediu economic favorabil pentru integrarea refugiaților.
- Pentru a susține progresul integrării refugiaților, este esențială continuarea investițiilor în educație, sănătate și ocuparea forței de muncă, asigurând resursele necesare pentru o integrare sustenabilă.
- Crizele regionale au generat atât provocări, cât și oportunități, iar răspunsul prompt al autorităților a demonstrat adaptabilitate. Consolidarea acestor măsuri poate asigura o integrare eficientă a refugiaților și o stabilitate economică și socială pe termen lung.

Impactul crizei refugiaților asupra pieței forței de muncă din Republica Moldova a generat atât oportunități pentru integrarea socială, cât și provocări economice considerabile, subliniind necesitatea unor politici sustenabile și adaptabile pentru a sprijini o integrare eficientă și a asigura stabilitatea pe termen lung în fața unei dinamici complexe.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM). <https://anofm.md/ro/node/20263>
2. Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova. <https://www.mecc.gov.md/ro/content/1782-de-copii-refugiati-din-ucraina-sunt-incadrati-institutiile-de-invatare-general-din>
3. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. https://statistica.gov.md/ro/forta-de-munca-in-republica-moldova-ocuparea-si-somajul-in-trimestrul-i-2023-9430_60441.html
4. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. https://statistica.gov.md/ro/forta-de-munca-ocuparea-si-somajul-in-anul-2023-9430_61083.html
5. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/2
6. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, https://statistica.gov.md/index.php/ro/produsul-intern-brut-in-trimestrul-iv-2023-si-anul-2023-9497_61050.html
7. Implementarea protecției temporare acordate pe teritoriul Republicii Moldova persoanelor strămutate din Ucraina. [studiul pt progrese 2024redone 1.pdf](https://studii.pt/progrese/2024/redone/1.pdf)
8. UNHCR Moldova. <https://www.unhcr.org/md/17795-planul-regional-de-raspuns-la-situatia-refugiailor.html>
9. Raport privind realizarea în anul 2023 a Programului național pentru ocuparea forței de muncă pe anii 2022-2026, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 785/2022. <https://social.gov.md/wp-content/uploads/2024/04/Raport-privind-realizarea-in-anul-2023-a-Programului-national-pentru-ocuparea-forței-de-munca-pe-anii-2022-2026.pdf>
10. Ministerul Sănătății al Republicii Moldova. <https://ms.gov.md/comunicare/comunicate/experienta-tarilor-privind-asigurarea-asistentei-medicale-refugiailor-din-ucraina-prezentata-in-cadrul-unui-eveniment-la-nivel-inalt/>
11. FUIOR, A. Protecția situativă pe plan social-economic a refugiaților minori ucraineni din Republica Moldova în raport cu tendințele țării de integrare europeană. În: Conferința științifică Internațională „Promovarea valorilor social-economice în contextul integrării europene”, Ediția a 5-ea, 2022. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/58-65_18.pdf
12. Sanatate.net. <https://sanatate.net/socant-pandemia-a-majorat-cu-53-cheltuielile-pentru-sanatatea-mintala>